

Namn på gator, torg och parker i Ingenting

Sammanfattning

Inför utbyggnaden av området Ingenting i Huvudsta skall ett antal gator och torg namnsättas. Namnberedningen har lämnat förslag på sju gatunamn och tre namn på torg och parker.

Beslut

Stadsbyggnadsnämnden fastställer namnen Bolstomtavägen, Arvid Tydéns allé, Diktarvägen, Epistelvägen, Formgivarvägen, Tecknarvägen, Trubadurvägen, Tingsantorget, Ektorget och Lundbyparken enligt bifogad karta.

Bakgrund

Detaljplanen för kv Laboratoriet och Polisen antogs av kommunfullmäktige den 30 november 2009. Planen överklagades till Länsstyrelsen, som avlog överklagandet den 2010. Planen medger nya bostäder och kontor kring den kulturhistoriska miljön. Ca 700 lägenheter och ca 48 000 m² kontorslokaler bedöms kunna tillkomma.

Området föreslås få en tydlig stadsstruktur med en egen karaktär men som också fogar in det i Huvudsta. Den miljö som byggnadsminnet utgör kommer att vara en central del i områdets karaktär. En ny, central allégata läggs ut i öst-västlig riktning genom området från nuvarande anslutning till Armégatan. Söder om allégatan planeras sju kvarter, huvudsakligen innehållande bostäder. I östra delen av området, mot Tomtebodas rangelbangård, redovisas ett större kvarter för kontor och handel.

Flygbild 2005

Områdets historia

Solna var i äldre tider ren landsbygd med bondbyar här och var. En av dem var Lundby, som låg ungefär där den nya bebyggelsen nu planeras. Lundby existerade från ca år 800 till 1630. Öster därom, någon kilometer norr om Karlbergskanalen, låg Bolstompt eller Boltofta, sedermera Bolstomta. Det senare namnet Tomteboda är en omvändning av det ursprungliga namnet. Ännu längre österut låg Ösby. På 1620-talet köpte Carl Carlsson Gyllenhielm, Gustav II:e Adolfs halvbror, byarna Bolstomta, Lundby och Ösby och slog samman dem till godset Karlberg.

De gamla Solnabyarnas ungefärliga läge. Områden med mellangrå ton var vid vikingatidens mitt täckta av vatten.

Området har varit rikt på gravfält och andra fornlämningar, sedan länge utgrävda och borttagna, bland annat i samband med utbyggnaden av järnvägen och uppförandet av postterminalen.

I Ingentingskogen nordväst om Karlberg låg fram till modern tid en lägenhet med två gamla byggnader som kallades Ingenting. I den äldre av dessa bodde under flera somrar bildhuggaren, skulptören, målaren och tecknaren Johan Tobias Sergel (1740–1814). Även Carl Michael Bellman (1740–1795) lär ha vistats där några somrar. Därom berättas i en anekdot följande. (*Ur SOLNA, Urban Rejle 1967*).

En vårdag kom Bellman till Gustav III och begärde att få hyra en bostad till sommarnöje. Kungen, som var mycket upptagen, svarade: "Ack, käre Bellman, i år har jag ingenting att ge dig". Bellman utropade då glatt: "Får jag Ingenting till sommarnöje är jag mycket tacksam". Kungen blev något förvirrad, men förstod snart Bellmans mening och log. Och Bellman fick i alla fall sin sommarbostad i den idylliska stugan vid Ingenting.

Lägenheten Ingenting som var Sergels sommarbostad. Foto: Elisabet Tegnér 1968.

Sanningshalten i historien är omtvistad. Sant är i alla fall att Bellman vistades ofta och gärna på Karlberg med omgivningar. Han var sannolikt en av stiftarna av den s.k. Augustiorden, ett sällskap som firade minnet av Gustav III:s statsvälvning den 19 augusti 1772. Ordensbröderna hade ofta sina sammankomster i orangeriet vid Karlbergs slott. Enligt uppgifter från SJ, som använde husen som övernattningsbostäder för järnvägspersonal, byggdes huset där Bellman påstås ha bott först 1862. Båda husen revs i februari 1980 när postterminalen skulle byggas.

Folkparken

I Ingentingskogen låg fram till 1930-talets början Stockholms folkpark med dansbänor och teaterscener. I folkmun förkortades Ingentingsparken till ”Tingsan”.

I boken *Ett svunnet Solna* 1983 återges en intervju med Walter Sääv, född 1910, som bodde hela sin uppväxt på Huvudstagan 24. Han berättar där bland annat så här om folkparken.

I Ingentingskogen låg Stockholms Folkpark. Det var ju arbetarekommunen som startade folkparken. I min barndom var det mycket folk som gick dit, bland annat hela familjer som hade med sig mat och kaffe. Så satt de där och de roade sig och lekte, ja, så var det musik. De hade en fin teater i folkparken, med fina skådespelare, Sigurd Wallén bland andra. Balett var det också. När man var riktigt liten sprang man och tittade genom staketspjälorna. När jag blev äldre jobbade jag som vaktmästare där i några år. De sista åren drev 'Topsy' Lindblom folkparken. Min blivande fru var med och dansade i en danstävling en gång. De kom trea, och när de fick priset visade det sig att det var gratis inträdesbiljetter till parken. Birger Vahlskog, som var bas för parken, tittade på oss och flinade, han visste ju att vi fixade in våra tjejer gratis.

En bondkomiker uppträder i Stockholms folkpark i Ingentingskogen 1925. Bilden tillhör Stockholms stadsmuseum. Foto: Axel Malmström.

Arvid Tydén

Följande text om Arvid Tydén är hämtad från Hembygdsföreningen.

Arvid Tydén (1879-1946) föddes i Kristvalla i Småland. Nitton år gammal vandrade han till Kalmar och tog båten till Stockholm för att söka lyckan där. Han hamnade i Solna, närmare bestämt i Huvudsta. Här fick Arvid arbete först som trädgårdsdräng och sedan som stenhuggare i Huvudstabergen.

När Nya Huvudsta municipalsamhälle bildades, blev han det unga samhällets lykttändare. Efter några år sökte han sig till Postverket. När han år 1941 avgick med pension, hade han i 31 år varit brevbärare i Huvudsta. Arvid blev tidigt politiskt engagerad. År 1904 blev han ordförande i Huvudstasektionen av Sundbybergs arbetarekommun och mellan 1919 och 1930 var han ledamot av kommunalfullmäktige. En tid var han också ledamot i kyrkorådet.

Vid sidan av sitt arbete som brevbärare och sitt politiska engagemang blev Arvid tidigt intresserad av sin hembygd. Han insåg att många fornminnen skulle komma att skövlas allt eftersom Solna exploaterades genom hus- och vägbyggen. Med energi och envishet vandrade han runt i Solna och spanade efter fornminnen som runstenar, gravfält och stensättningar, vilka han omsorgsfullt kartlade. Han rapporterade fynden till Riksantikvarieämbetet, vilket ledde till att många blev skyddade enligt lag.

När Solna hembygdsförening bildades år 1921 var Arvid en av grundarna och han ingick sedan i hela 25 år i dess styrelse. Arvid gjorde en enorm insats genom att samla in historiska föremål, till stor del genom att besöka gårdar och hem i socknen. Han registrerade, vårdade och förvarade dessa föremål – till en början i sin egen bostad. När föreningen på hösten 1937 äntligen kunde öppna det första hembygdsmuseet i Falkenärarbostället nära Solna kyrka blev Arvids artefakter grundstommen i museets samlingar. År 1926 gav Arvid ut boken *Solna slott och fornminnen – en utfärdsbok för Solna socken*. Han redigerade också den årsskrift som hembygdsföreningen gav ut från år 1925 och en bit in på 1930-talet. Utöver detta ägnade han sig åt att måla och teckna av runstenar, gamla hus, gårdsmiljöer, fornlämningar m.m.

I Hembygdsföreningens 25-årsskrift 1946 skriver Henrik Berg bland annat så här om Arvid Tydén.

Arvid Reinhold Gottfrid Tydén skrev sin namnteckning A. R. G. Tydén, och han brukade skämtsamt säga, att de tre bokstäverna A. R. G. bildade det ordet, som mest kännetecknade honom. Till det yttre såg han kanske litet bister ut, och envis och seg var han, när han hade föresatt sig något, men den, som lärde känna honom, fann i honom en man med ett varmt klappande hjärta. Innerst inne var han en barnasjäl, och det är kanske det största och vackraste, som kan sägas om en människa.

Dottern Edith Pihlblad skriver i ett brev till hans Åkerman 1978 om sin fars arbete.

Området kring Hufvudsta Gård hette gamla Huvudsta. Huvudsta Gård hämtade tidigare själva sin post, men området däromkring samt kring Ekelund fick brevbärarna gå till. Någon snöskotning var det inte frågan om på den tiden. Min pappa hade stora läderstövlar upp till knät för att klara drivor och lera. Inga gatunamn fanns det heller utan endast namn på samtliga villor. Till slut, då Huvudsta blev municipalsamhälle, blev det gatunamn. Men endast inom samhället. Då tyckte min pappa att även gatorna utanför samhället borde ha namn. Han och jag – som var hans förtrodda – funderade ut följande namn: Rudsjögatan för den gick till Rudsjön, Ankdammsgatan för den gick till en damm som vi barn åkte skridskor och "kana" på, vi kallade dammen för Ankdammen (där har jag plurrat många gånger). Rudagatan gick från St. Alby till villan Ruda. Vinkelgatan från Ankdammsgatan till vår villa och den

gick i vinkel där av namnet. Min pappa tog så och sågade träbitar och målade namn på dessa med svart färg. Sedan gick han och jag ut och spikade fast dessa namnskyltar å resp. staket. Jag fick bära en väska med hammare och spik. Min pappa bar "skyltarna". Så enkelt gick det att döpa gator förr. Ett minne blott.

Under hösten 2009 har en utställning om Arvid Tydén visats på Charlottenburgs hembygdsgård. I samband därmed ordnades en namninsamling till stöd för ett förslag att uppkalla en gata i Huvudsta efter honom. Namnberedningen finner det både lämpligt och önskvärt att bifalla detta förslag.

Gatustruktur och kvarter

Befintliga gator

I väster gränsar **Armégatan** och **Lundagatan** till området. **Gunnar Asplunds allé** är uppkallad efter arkitekten Gunnar Asplund, som ritade de byggnadsminnesförklarade byggnaderna för Statens Bakteriologiska Laboratorium. SBL-området i Huvudsta ses som ett av landets viktigaste byggnadsverk från den modernistiska epoken. Den norra delen av gatan bibehålls efter utbyggnaden, medan den södra ersätts av en ny, central allégata i öst-västlig riktning från Armégatan. I söder finns **Terminalvägen**, som ansluter till postterminalen. **Ekelundsvägen** sträcker sig från Armégatan ned till Ekelundsbron. I anslutning till bostadshusen norr om byggnadsminnet finns **Huvudstalundsvägen**.

Nya gator och torg

Den nya stadsdelen är organiserad i ett gatunät med en central allégata som huvudstråk mellan byggnadsminnet och den nya bebyggelsen. Huvudgator är Armégatan i väster och en ny ostlig gata som utgör entré till området från öster. Från "allégatan" utgår lokalgator till bostadshusen i söder och kontorsbebyggelsen öster om byggnadsminnet. Sammanlagt är det sju nya gator som behöver namnges.

Vid infarten till området från Armégatan skapas en representativ entréplats. Entrétorget får plats för uteservering, torghandel, sittplatser och planteringar.

"Allégatan" är avsedd att utgöra ett flanörstråk och ett stadsrum med allmänna ytor för mer än bara trafik. Mitt på "allégatan" finns några stora ekar som skall bevaras. Här dras bebyggelsen tillbaka och ger därmed plats för en torgyta för vila och aktiviteter, där bilar rör sig på de gåendes villkor.

Kvartersnamn

Kvarteret **Laboratoriet** omfattar SBL-området och bostadsområdet Huvudstalund.

Kvarteret **Polisen** heter så därför att husen uppfördes 1963-65 för att inrymma undervisningslokaler för Statens Polisskola, innan hela verksamheten förlades till Sörentorp. Numera används lokalerna av Posten AB. Inom samma kvarter byggdes Postens nya huvudkontor, som stod färdigt 2004.

I kvarteret **Posten** finns den stora postterminalen, som när den byggdes i början 1980-talet var en för sin tid mycket spektakulär och modern anläggning för hantering av stora mängder brev och paket.

De nya kvarter som tillkommer har fått namn som anknyter till Bellmans och Sergels respektive verksamhetsområden: Diktaren, Formgivaren, Konstnären, Poeten, Trubaduren, Skalden och Skulptören.

Namn som inte föreslås

I Stockholm finns Sergelarkaden, Sergelgatan, Sergelgången och Sergels torg. Namnet får därför anses som förbrukat i regionen.

Bellmansgatan och andra sammansättningar med Bellman finns på ett tjugotal platser i landet, bland annat i Stockholm, och är därför inte heller lämpligt att använda i Solna.

I Johanneshov i Stockholm finns också ett område som har gatunamn med anknytning till konstnärlig verksamhet, däribland Skulptörvägen och Bildhuggarvägen, som annars hade varit möjliga att använda i Ingentingsområdet.

Ingentingsgatan, liksom kvarteret Ingenting, finns sedan många år i Huvudsta mellan Armégatan och Infanterigatan.

I Huvudsta, strax väster om planområdet, finns också Lundagatan. Att uppkalla en ny gata efter gårdsnamnet Lundby skulle innebära att namnen blev alltför snarlika.

På häradsekonomiska kartan från början av 1900-talet återfinns några gamla byggnadsbenämningar som skulle kunna vara tänkbara i de nya gatunamnen. Gröndal, Margretelund m.fl. är dock redan använda på många andra ställen, inte minst i Stockholmstrakten.

Förslag

Bolstomtavägen

För att bevara minnet av det gamla gårdsnamnet, föreslås att huvudgatan längs områdets östra sida närmast järnvägen namnges efter det.

Observera uttalet: bol uttalas med långt o-ljud som i bo och sol.

Arvid Tydén's allé

Till minne av Arvid Tydén och hans gärning inom posten och hembygdsföreningen m.m. föreslås att den öst-västliga "allégatan" uppkallas efter honom.

Diktarvägen, Epistelvägen, Formgivarvägen, Tecknarvägen, Trubadurvägen

För gatorna kring de nya bostadskvarteren och intill kontorskvarteret föreslås namn som på samma sätt som kvarteren får namn med anknytning till Bellmans och Sergels gärningar.

Tingsantorget

Entrétorget i väster föreslås bli uppkallat efter den folkliga benämningen på nöjesparken i Ingentingskogen.

Ektorget

Den gröna torgbildningen mitt i den föreslagna Arvid Tydén's väg får ett namn som beskriver platsens karaktär med bevarade ekar.

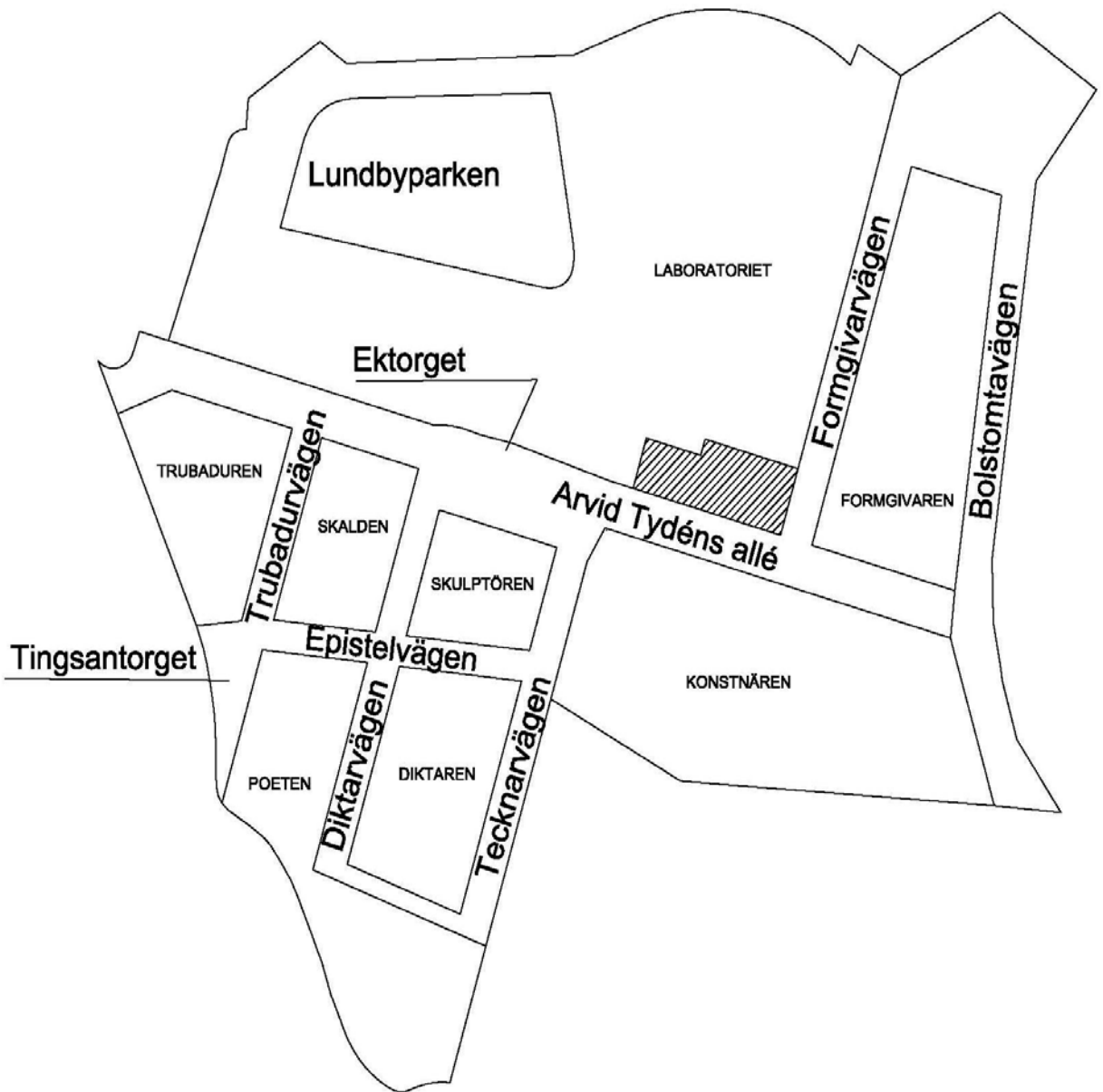
Lundbyparken

Inom byggnadsminnet finns pelousen, den stora öppna gräsytan som blir områdets största offentliga rum och en tillgång för alla boende. De öppna ytorna utgjorde en viktig del i Asplunds skapande av SBL-området. Det föreslagna namnet anknyter till det ursprungliga gårdsnamnet.

Pelousen och laboratoriebyggnader. Postens huvudkontor skymtar i bakgrunden.

Christer Joelsson
Utredningsingenjör

Kartbilaga till ärende SBN 2008:366
Namn på gator, torg och området Ingenting i Huvudsta